

تاریخ تشکیلات میامی و حقوقی در جهان

۱۹

تحصیل تساوی سیاسی در رم

داستان اصلاحات تیبریوس و کایوس و مبارزات ایندو برادر با طبقه اشراف و تروتمندان صفحه درخشانی در تاریخ رم قدیم بوجود آورد بطوریکه گذشت در نتیجه فتوحات عظیمه روم جامعه رومی بتحولاتی دچار شد و در اساس تشکیلات آن تغییرات کلی حاصل گردید قدرت و دولت بدست طبقه‌ای از مردم ثروتمند بنام اعیان و اشراف افتاد مهمترین حادثه این دوره فقدان طبقه متوسط (کشاورزان و خورده مالکین) یعنی اکثریت قاطع ملت روم بود که در اثر طمع ورزی و خود-خواهی اعیان و اشراف سرمایه این طبقه را که عبارت از مساحت مختصری زمین بود بقیمت بخش خریداری یا تصاحب نموده و مالکیت های عمده تشکیل یافت کشاورزان و مولدین واقعی ثروت مورد استثمار طبقه اشراف قرار گرفته و طبقه کشاورز حاصل زحمات و کوششهای شیانه روزی خود را تقدیم آن طمع ورزان خود-خواه میگردند تا از دسترنج آنان به تجملات و تعینات اشرافیت خود افزوده و مقامات حساس کشور را اشغال نمایند .

تیبریوس گراکوس که خودسهم بزرگی در فتوحات روم داشت و از سرداران نامی سپیون امیلین فاتح کارتاژ بود و در جنگهای افریقا رشادت فوق العاده بروز داده بود از اینرو شهرتی بسزاداشت و پس از آن-هم مدتی که مسئول خزانه اسپانیا بود - بیش از پیش احترام و اعتماد ملت رم را جلب کرده بود و در پاکی طینت و علو طبع و طرفداری از عدل و داد و حمایت مستمندان معروفیت و محبوبیت

تامی داشت در سال ۱۳۳۳ قبل از میلاد ملت رم اورا بسمت ترین یعنی مدافع عوام انتخاب کردند .

بطوریکه قبلا گذشت ترینها جزو عمال دولت محسوب نمیشدند ولی در تشکیلات سیاسی رم برای حفظ توازن در هر دوره انتخاباتی ده نفر ترین از موجه ترین شخصیت های رومی انتخاب میشدند .

ترینها نظارت بر کلیه شئون دولت داشتند ملجاء و پناه ملت بودند علاوه از اینکه حق داشتند در مجلس سنا بعنوان سناتور شرکت کنند و صاحب رأی باشند در هر موقع مقتضی هر کدام مستقلا حق داشتند مجلس سنا را امر به تشکیل داده و ریاست آنرا عهده دار شوند ترینها طبق قانون مصون از هر تعرضی بودند و در مقابل اقدامات و تصمیمات حکام و حتی سنا حق و تو داشتند .

تیبیریوس پس از انتخاب باین مقام ارجمند در مقام تقویت بلکه بوجود آوردن خورده مالک و طبقه متوسط کشور برآمد برای این منظور اولین اقدامی که لازم دانست اجرای قانون خالصجات ملی بود .

خالصجات ملی زمین هائی بود که رومیها ضمن فتوحات خود بچنگ آورده و تصرف نموده بودند دولت این اراضی را برای کشت و زرع یا چراندن بکشاورزان اجاره میداد ضمناً برای اینکه متمولین بتوانند بتدریج آن املاک را تصاحب نمایند مقرراتی وضع شده بود که هیچکس حق ندارد بیش از یکصد و بیست و پنج جریب زمین مزروعی خریداری نماید این قانون را قدرت و نفوذ طبقه ثروتمند را کد و متوقف نموده بود و ملاکین بزرگ همواره اسباب را طوری فراهم میکردند که دولت هر دفعه مقداری از این اراضی را بمزایده گذاشته و آنان بقیمت نازلی می- خریدند بدین ترتیب هنگامی که تیبیریوس مقام ترین را اشغال کرد از املاک خالصه ملی چیزی باقی نبود و تمام آنها را ملاکین بزرگ و طبقه اعیان خریداری و تصاحب کرده بودند .

تیبیریوس مجلس سنا را احضار و قانون اصلاحات ارضی را بشرح زیر

پیشنهاد نمود .

طبق قانون پیش هیچکس حق ندارد بیش از یکصد و بیست و پنج جریب ملك مزروعی داشته و کسانی که بیش از این مقدار مالك و یا متصرف هستند باید بدولت برگردانند و قیمت عادلانه آنرا دریافت دارند

دولت مکلف است آن املاک را بین زارعین و کشاورزانیکه خود متصدی کشت و زرع میباشند تقسیم نماید کشاورزان حق ندارند این املاک را بفروشند . ملاکین هم نسبت بمقداریکه مجازند مالك باشند باید کارگر کشاورز استخدام کنند .

برای آنکه اجرای این مقررات بر مالکین گران نیاید مقرر شد که مالکین از پرداخت مالیات نسبت به ۱۲۵ جریب خود معاف باشند علاوه بتعداد هر يك از فرزندان خود میتوانند علاوه از نصاب ۱۲۵ جریب مجاز ۶۰ جریب اضافه داشته باشند .

تیمبریوس در تدوین این قانون که با شرکت جمعی از همفکران خود که تخصص در حقوق داشتند مانند اپیوس و کلاویوس و موسیوس رعایت عدل و انصاف را نموده بود مع الوصف در تصویب و اجرای آن با مخالفت و اشکالات فراوانی مواجه گردید متمولین و اشراف حملات عجیب و خطرناکی بقانون اراضی میکردند و همواره در ابطال و لغو قانون میکوشیدند حتی یکنفر از ترینها بنام اکتاویوس را با خود هم دست نموده و علیه تیمبریوس قیام نمودند لکن چون اکثریت قاطع ملت پشتیبان تیمبریوس بودند در مقابل مخالفین با شدت و قدرت ایستادگی نمود .

بنابر نقل پلوتارک مورخ مشهور تیمبریوس در یکی از خطابه های خود چنین میگوید بهائم و حیوانات که در صحرای ایتالیا پراکنده میباشند هر يك برای خود سوراخ و لانه دارند اما اکثریت ملت رم آنها نیکه در راه عظمت رم جان سپردند جز هوا و آفتاب مالك چیز دیگری نیستند و مسکن و منزل ندارند با زن و بچه خود حیران و سرگردانند .

بسر باز اینکه برای دفاع از مقابر و معابد اجدادشان دعوت بچنگ گردیدند و شجاعانه در مقابل بیگانگان جنگیدند دروغ گفتید معلوم میشود آنها برای فراهم نمودن وسایل تجمل و تعیش دیگران جان سپرده اند زیرا این مردم رنج کشیده حتی مشت گلی هم از خود ندارند .

تیبیریوس پس از این خطابه مؤثر ملایمت خود را از دست داد و از طرح تقدیمی بمجلس ماده راجع بغرامت و شصت جریب اضافی را که متمولین میتوانند بنام هر يك از فرزندان خود مالك باشند از طرح پیشنهادی خود حذف نمود و اعلام نمود که با هر موضوعیکه قبل از تصویب این قانون از طرف روسای حکومت و نمایندگان ملت پیشنهاد شود مخالفت می ورزد علاوه مصمم شد برای انقصال اکتاویوس از مقام تریبونی بآراء ملت مراجعه کند در مراجعه باراء عمومی تیبیریوس ابتدا باشکست مواجه شد زیرا از ۳۵ انجمن محلی ۱۷ انجمن بعزل رأی داد ناچار تیبیریوس بخود اکتاویوس متوسل شد و او را از مخالفت باقانون اصلاح اراضی بازداشت و باین ترتیب قانون اصلاح اراضی تصویب شد. و اجرای آن به هیئت سه نفری واگذار گردید :

لکن طبقه ملاکین و منتقدین که اعتبار و ثروتشان از دست رفته بود دست از مخالفت خود با تیبیریوس برداشتند و بعنوانین مختلف با او بمبارزه و مخالفت پرداختند موضوع اهانت بمقام مقدس ترین را بهانه کرده بر او تاختند .

ارجاع باراء عمومی در موضوع عزل و برکناری اکتاوس را که یکی از ترین های دهگانه رم بود برخلاف قانون و اهانت بمقام مقدس ترین که از معاصی کبیره نزد ملت رم بود علیه تیبیریوس بهانه نمودند و به افکار عمومی رسوخ دادند و قیام علیه جمهوریت را بر این اتهام اضافه نمودند و کمر قتل تیبیریوس را بستند .

پس از پایان دوره انتخابیه مخالفین برای از بین بردن او و فرو نشاندن آتش انتقام متشکل و مصمم شدند و در مقابل تیبیریوس با تکیاء افکار عمومی و اینکه بتواند مقاصد عالی خود را بنفع ملت پایان برساند برخلاف معمول و مقررات آن

زمان در انتخابات سال بعد داوطلب مقام ترین گردیده‌نگامیکه بحوزه‌های انتخابیه رفت و مقصود خود را عرضه داشت مخالفین که قبلا وی را متهم بسلطنت طلبی کرده بودند نطق‌های تبلیغاتی او را علیه جمهوریت تلقی و بمجلس سنا گزارش دادند که تیبریوس تاج پادشاهی آرزو میکند نازیکا یکی از اعضای مجلس سنا از کنسول سر کوبی و اعدام تیبریوس را درخواست میکند کنسول با توجه بسوابق تیبریوس و توجه مردم نسبت باو پاسخ مثبتی بنازیکا نداد و اظهار داشت اعمال قوه قهریه علیه نگین از افراد ملت بدون محاکمه جایز نیست نازیکا از جای برخواست و کنسول را مورد اعتراض شدید قرارداد و سایر اعضا سنا را مخاطب قرار داد گفت حالا شخص اول کشور از جمهوریت و قانون اساسی حمایت نمیکند شما که حافظ قانون اساسی و مقید با احترام آن هستید بامن بیائید و خود بطرف کاپیتل که محل انجمن‌های ملی بود رهسپار گردید اعضای مجلس سنا که از طبقه اعیان و ملاکین بودند و کینه تیبریوس بر دل داشتند نیمکت‌های خود را شکستند و هر یک چوبی بدست گرفته بدنبال نازیکا حرکت کردند تا به کاپیتل رسیدند جمعیت کثیری بدنبال سناتورها از مخالف و موافق برآه افتادند نا در آن محل تیبریوس را محاصره نمودند یکی از سناتورها پایه نیمکتی را بفرقش میکوبد و او را از پای درمی آورد و اطرافیان تیبریوس را بضر چوب و سنگ گشته یا متفرق می‌کنند و جسد تیبریوس را برود می‌اندازند طبقه ملاکین و منتقدین با این کیفیت از تیبریوس انتقام گرفتند و از تحریک احساسات آنی جمعی بی‌خبر و بغض و کینه عده از خدا بی‌خبر و طماع تیبریوس را از پا در آوردند لکن تیبریوس بصلاح ملک و ملت قدم برداشته بود خواهان حق و عدالت بود در قلب اکثریت قاطع ملت رم جای داشت مرگش چنان غوغائی علیه طبقه اعیان و اشراف برپا کرد که در ملت رم بیسابقه بود قانون اصلاحات ارضی بوسیله هیئت سه نفری باشدت اجرا گردید حزب طرفدار طبقه متوسط (کشاورزان و خورده مالک) چنان قدرتی بدست آورد که طبق قانون تیبریوس املاک و اراضی را از عمده مالکین پس گرفته و طبقه

کشاورز با همان شرایطی که تیرریوس مقرر داشته واگذار نمودند علاوه برادر کوچک تیرریوس کایوس گراکوس که را ماند او قلبی پراز نیکی وجوانمردی داشت اما جسورتر و مشهورتر و ناطق بلیغی بود بجای برادر بمقام تریبنی انتخاب کردند. پلومارک می نویسد برای دادن رأی بکایوس آنقدر جمعیت از اطراف وجوانب ایتالیا هجوم آورده بودند که در میدان ویج جای نبود و در شهر جای سکونت برای مردم تنگ شده بود مردم بالای پشت بامها میرفتند و با صدای بلند رأی می دادند. کایوس پس از آنکه با چنین اکثریت مهمی بمقام تریبنی نائل شد دست با اقدامات اساسی علیه حکومت اشرافی و تضعیف سنا زد بمنظور تأمین ارزاق عوام و فقرا قانون غلات را بمجلس پیشنهاد نمود بموجب این قانون هر یک از اهالی شهر حق داشت ۴۳ لیتر گندم بقیمت بسیار جزئی از انبار غلات خریداری کند چون توده ملت رم که دسترنج خود را باربابان خود که اعیان و اشراف بودند تحویل میدادند خود برای امرار معاش هم نان نداشتند با هزاران مقدمات اربابان طماع هر چندی یکبار برای اجرای مقاصد سیاسی گندم و غلات بین توده مردم تقسیم میکردند بخصوص در موقع انتخابات یکی از وسائل جلب آراء عمومی تقسیم غله بود با وضع قانون غلات نان افراد تأمین گردید دیگر تسلیم جاه طلبان و اربابان نمیشدند. کایوس برای جلب و توجه و تأمین حقوق سربازان مالیات جدید - التأسیس آسیا را بآنها اختصاص داد و قانون قضائیرا بنفع ملت بتصویب رسانید قبل از تصویب این قانون دیوان محاکمات مربوط به رشوارتشا و اختلاس که از اعضاء سنا تشکیل می یافت بموجب قانون کایوس اعضاء محکمه از شوالیه ها تشکیل میشد باین تدبیر کایوس دو دسته از متمولین را علیه یکدیگر برانگیخت سیسرن مورخ معروف از قول کایوس نقل کرد که بوسیله وضع این قانون شمشیرهایی در وسط میدان مردم انداختم که اشراف رم یکدیگر را با آنها خواهند کشت .

کایوس با تصویب مقرراتی حق تسویه و تنظیم مسائل مالی و سیاسی را از مجلس سنا گرفت و بملت واگذار نمود و همچنین سنا را از تعیین حکام و ولات

و کنسولها ممنوع نمود و آنانرا از دائره نفوذ سنا خارج ساخت کایوس بیشتر اقتدارات ملی و دولتی را با انجمن‌های ملی که خود متکی به آنان بود واگذار نمود کایوس با فشار ملت و تمایل اکثریت در سال ۱۲۲ قبل از میلاد برای مرتبه دوم بمقام ترین انتخاب شد و با نفوذ و قدرت ملی که داشت رئیس وصاحب اختیار واقعی دولت گردید .

کایوس مقاصد بزرگی داشت میخواست وضعیت افراد را اصلاح نماید و حکومت جمهوری را از صورت اشرافیت خارج نماید لذا بر تعداد کسانی که باید از حقوق مدنی بهره مند شوند افزوده وعده که بعناوین مختلف از حقوق مدنی محروم نبودند وضع حرمان کرد برای اصلاح وضع مردم قانون اراضی را کاملاً بموقع اجرا گذارده و برای تکمیل قانون مزبور ایجاد چند کوچ نشین در اراضی مفتوحه نمود که افراد در آن اراضی بزراعت و عمران مشغول شوند وبشهرهاییکه بواسطه جنگ خراب شده بود و در خارج از ایتالیا قرار داشت جمعیت‌هایی کوچ داده تا آنها را معمور نمایند .

اقدام قابل توجهی که پیشنهاد نمود اعطای حقوق سیاسی بتمام اهالی ایتالیا بود این کاری بود که سپون املین فاتح کارتاژ و تیریوس هم میخواستند بنمایند لکن از مخالفت شدید ملت و آهمه داشتند کایوس با شهامت و جسارت دست باین اقدام زد فانیوس سردسته دشمنان کایوس در میان ملت شهرت داد که در صورت عملی شدن پیشنهاد کایوس اهالی ایتالیا حقوق سیاسی بدست خواهند آورد و تمام مشاغل اداری رم را تصاحب خواهند کرد چنانچه این حق بلاتینی‌ها داده شود همان جای سابق خود را در انجمن‌ها و نمایشها و تفریحات عمومی خواهند گرفت و دیگر برای اهالی رم محلی باقی نخواهد ماند این شهرت سبب شد که پیشنهاد کایوس رد شود و قانون اعطای حقوق سیاسی با اهالی ایتالیا عملی نشود رد پیشنهاد کایوس شکست بزرگی برای وی محسوب شد و مجلس سنا از نو در مقابل کایوس جرأتی پیدا کرد و در مقام برآمد بهر وسیله که بتواند این دشمن قوی پنجه را از پای در آورد

لذا ترین دیگریرا در مقابل کایوس علم نموده و با مهارتی خاص سیاست رقابت و مزایده را درپیش گرفتند در مقابل هرپیشنهادی که کایوس مینمود ترین دیگر که نامش لیویوس بود پیشنهاد دیگری میداد که ظاهراً نقش برای ملت بیشتر بود مثلاً اگر کایوس پیشنهاد چهار کوچ نشین مینمود لیویوس دوازده کوچ نشین پیشنهاد میکرد ملت ساده لوح فریب این حيله را خورده و بتدریج از کایوس دل سرد شد در اینموقع مخالفین موقع را مغتنم شمرده و مقدمات طرد و تبعید کایوس را از رم فراهم کردند باین ترتیب که با مراجعه به آراء عمومی قانونی بتصویب- ملت رسانیدند که کایوس شخصاً ج-ز و کوچ نشین های کارتاژ بوده باشد پس از حرکت کابوس بکارتاژ حریفان وی میدان را خالی دیدند و با مقدماتی یکی از مخالفین سرسخت وی پمیوس را بمقام کنسولی انتخاب کردند . پمیوس درابتدای تصدی خود قانون ایجاد کوچ نشین در کارتاژ را لغو نمود تا کایوس از کار برکنار شود کایوس برای دفاع از اینعمل در مجمع عمومی حضور یافت و مباحثه بمقاتله منتهی گشت و یکی از یساولان بقتل رسید فوراً مجلس سنا اختیارات دیکتاتوری برای مدت ششماه به پمیوس اعطا نمود پمیوس طبق اختیاراتی که داشت جمعی از نجبا و مأمورین پلیس را مأمور حمله پناهگاه کایوس نمودولی کایوس فرار کرد و بجنگل مقدس پناه برد پمیوس اعلان کرد هر کس سر کایوس را بیاورد هم وزن آن طلا خواهد گرفت یکی از غلامان وی او را بقتل رسانید پلو مارك نقل میکند مردیکه سر کایوس را بریده برای کنسول میبرد دربین راه یکی از دوستان پمیوس سر را از وی گرفت و مغز او را بیرون آورد و بجای آن سرب ریخت تا آنکه سنگین گشته و بیشتر طلا نصیب قاتل گردد .

تیبیریوس و کایوس دو مرد مصلح و طرفدار مساوات کشته شدند و نام آنان در تاریخ به نیک نامی ثبت شد لکن آنانکه سنا را تکیه گاه ظلم و جور قرار داده و خون اکثریت قاطع ملت را مانند زالو میمکیدند بمقاصد پلید خود رسیدند تا آنکه درخت مساواتی که آن دو برادر فدا کار غرس نموده و با خون خود آبیاری

ده بودند بارورش دولغو قانون اصلاحات ارضی که تنها آمال و آرزوی آنان بود عملی نگردید زیرا حزب ملیون در مقابل طرفداران سنا و حکومت آرلستيو کراسی مقاومت کرد و بالنتیجه بالغ بر يك قرن رم با جنگهای خونین داخلی دست بگریبان بود ما تا حدودیکه با بحث ما و تاریخ تشکیلات سیاسی رم ارتباط دارد تحولات حاصله در رم را تا انقراض جمهوریت و تبدیل برژیم امپراطوری خواهیم نگاشت .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی